

BEZOEK AAN IRIAN (I)

door: M. FEROUGE S.J.

Kemajoran, ongeveer zeven uur 's morgens. Ik sta voor mijn eerste grote vlieg-reis. Ja, de allereerste was in 1946, toen we na de vrijlating uit een extremisten-kamp op Panasan bij Solo in een Dakota van de R.A.F. opgepropt werden en afgevoerd naar Semarang; als vliegtocht een niksje, maar het was voor ons de terugkeer naar een vrije wereld.

Nu bestijg ik de landingstrap van een slanke viermotorige jet van de Garuda, merk mij onbekend. (Naderhand is een plane van hetzelfde type verongelukt, en werden de overige uit de vaart genomen!)

Deze vlucht heeft alleen firstclass-passagiers, en er is geen plaats aangewezen; ik zoek een plaats bij een raampje om uitzicht te hebben. Zit lekker.

Als het toestel de lucht in gaat, blijken er in het ruime compartiment slechts vijf personen te zitten, allen geuniformeerd (behalve ondergetekende), distinctieven ken ik niet.

De stem van een stewardess laat weten, dat wij rechtstreeks naar Biak zullen vliegen, waar we over vier uur zullen aankomen en dat de kruissnelheid 600 mijl. per uur bedraagt. Vlucg omgerekend betekent dat een afstand van 3500 km. En dat is nog niet eens de hele lengte van Indonesia; denk maar aan de afstand van Sabang naar Jakarta, en naar het Oosten tot Ambon en Merauke toe! Wie kan in Europa binnen het eigen land zo'n afstand afleggen?

Een van de passagiers komt naast mij zitten om een praatje te maken. Stelt zich voor als de Djaksa Tinggi (Hoofd-off. van Justitie) van Irian, die van een dienstconferentie terugkeert naar zijn standplaats. Ik krijg het vermoeden, dat de overigen evenzo op dienstconferentie in Jakarta geweest zijn. Het is overigens bekend, dat ambtenaren van allerlei diensten zeer dikwijls op en neer gaan tussen de hoofdstad en Irian, uiteraard op kosten van de staat. En wat ga ik er doen? Ik ben nog nooit in Irian geweest, maar voel mij er toch zeer bij betrokken. Twee weken geleden heb ik weer een groep van 40 jonge gurus uit Yogya en Midden-Java naar Priok gebracht tot op de boot (een oude KPM.er), waar zij als dekpasagiers de verre reis zullen maken. Honderden zijn hen reeds voorgedaan en nu verspreid over het onmetelijke gebied tot in de diepste binnenlanden toe. Het wordt hoog tijd, dat ik eens van dichtbij kennis neem van hun levensomstandigheden. Deze groep heb ik beloofd, ze in Biak op te wachten.

En nu zit ik fijn in een jet met aangename binnentemperatuur een reisje van vier uur te maken hoog boven de zeeën, terwijl zij daar ver beneden in wind en weer op een dek liggen tussen stapels bagage en goederen, weken lang. Wat een tegenstelling.

De stewardess zorgt ervoor, dat het ons aan niets ontbreekt. Wij raken de grond, de plane staat stil; we zijn op het vliegveld Mokmer in Biak. De geuniformeerde heren stappen uit; ik

volg ze bescheiden. Wat is dat? Op het platform staat een groot aantal militairen aangetreden, keurig in de houding. Die het eerst is uitgestapt, komt op hen af en salueert. Ik kijk eens goed: gouden epauletten met één gouden ster, dus een brigadier-generaal. Dat moet de Militair Commandant van Irian zijn, bij terugkeer officieel begroet! Ik voel mij als een verstekeling op een Regeringsvliegtuig. Gauw het stationsgebouw binnen. Op mijn horloge is het 11 u., maar de klok daarboven wijst 1 uur; inderdaad Oost-Indonesia (Biak) is 2 uur voor op West-Indonesia (Jakarta); ertussen zit Makassar (Midden-Indonesia) met 1 uur verschil. Afstanden.....

In de hal zie ik nog veel meer uniformen, kennelijk gekomen om de "high brass" van Jakarta te verwelkomen. Doet me denken aan tempo doeloe, als de Resident op bezoek kwam in een kleine binnenplaats, waar alle kleine en grote notabelen hormat kwamen betuigen. Er zijn ook enkele gewone burgers met koffers en tassen, blijkbaar gereed om met de retourvlucht van de plane na het tanken mee te gaan naar Jakarta.

Ik kijk rond en taxeer de omstanders. Dat moet 'm zijn, ik naar hem toe, maar hij ook op mij af. Inderdaad, het is de pastoor van Biak, nu ben ik niet meer verweesd. Ik haal mijn bagage op en wil met hem mee. Ho, ho, dat gaat zo maar niet, besef wel, dat je nu in een soort "buitenland" zit met eigen wetten. Eerst langs de douane, die mij laat passeren. Dan de immigratie, waar ik mijn entry-permit moet laten zien (in Jakarta na zorgvuldige screening verkregen). Alle stempels worden bekeken, er wordt een stempel toegevoegd, dan mag ik gaan.

Buiten gekomen zoeken we onze weg tussen de militaire trucks (van het contingent dat de generaal heeft opgewacht) naar de VW. combi van de pastoor, een vrachtwagentje voor goederenvervoer. Op weg naar huis hoor ik, dat hij telkens als er een plane van Jakarta komt, naar het vliegveld gaat, om te zien, of er missionarissen op te halen zijn, ofwel te brengen.

Want Biak is practisch de enige toegangspoort voor heel Irian. Priesters, broeders, zusters, allen moeten via Biak verder getransporteerd worden, en omgekeerd. Vandaar is de pastorie een "guest-house" voor mannelijke religieuzen, terwijl de zusters worden ondergebracht in het zusterhuisje nabij. Is de boot met mijn goeroes al gekomen? Hij heeft er nog geen bericht van, maar zal morgen ernaar informeren.

(slot volgt)

We hebben ze weer

THEELEPOLTJES

**MET DE WAPENS VAN
6 GROTE
INDISCHE STEDEN**

Batavia - Bandoeng - Semarang
Soerabaja - Malang - Medan

Per stuk f 8,50 porto f 1,10

Per half dozijn (naar keuze)
f 48,50 porto f 2,75

Sierlijke uitvoering; zwaar verzilverd. In een mooi doosje. Een fijn cadeautje voor elke gelegenheid!

DOOD

"Ik ben sinds jaar en dag abonnee van Tong-Tong nu Moesson (6 jaar om precies te zijn, red.) Daar ik de laatste tijd absoluut geen interesse, nog begrip meer kan opbrengen voor mijn land van herkomst, verzoek ik u met ingang van (datum) mij van de lijst van abonnee's af te voeren. Indonesië is voor mij dood."

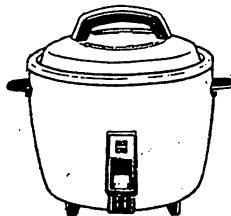
Dit afschuwelijke overlijdensbericht, doorgegeven door een abonnee (de naam is alleen belangrijk voor onze administratie) heeft ons met droefheid en ontzetting vervuld. Is hier nu sprake van een natuurlijk overlijden, zelfmoord of moord? Of is het toch alleen een geval van schijndood?

Red. M.

Electrisch rijst koken

Veilig, makkelijk en tijdsbesparend!

NATIONAL RICE COOKER

Nu slechts in de twee meest gangbare maten verkrijgbaar:

Inhoud 1,5 liter (4-5 pers.) f 142,50

Inhoud 1,8 liter (6-7 pers.) f 152,50

(De prijzen zijn sterk verhoogd)

Nooit meer aangebrande rijst. Rijst in de pan, knopje indrukken, klaar! U kunt uitgaan, andere dingen doen zolang als U wilt. De rijst blijft, ook als ze gaar is, op temperatuur.

Verzendkosten f 7,- / f 8,- - Abonnee's Moesson 3 termijnen mogelijk.
Tjalie Robinson BV - Prins Mauritslaan 36 - Den Haag - Giro 6685

BEZOEK AAN IRIAN (slot)

door M. FEROUGE S.J.

POIRRIÉ

Onder het praten door heb ik weinig op de omgeving gelet. Terwijl we voortsnelen langs de weg van Mokmer naar "de stad", zie ik alleen "Europese huizen", kleinere en grotere, maar geen van die Indische "herenhuizen" op Java; alle zien er redelijk onderhouden uit, wat heesters, enkele bloemen, erfenis van de Nederlandse gemeenschap die weggetrokken is. Maar verderkaal en droog, geen bomen. Biak is een groot rots-eiland in de Geelvink-Baai (Teloek Tjenderawasih) zonder kali's..... De weg is verlaten, geen mensen, geen voertuigen, geen dieren.

Wij zijn aangekomen op het terrein van de Missie: Kerk, Pastorie, School, Zusterhuis, en nog wat grond er om heen.

De Pastorie is een ruim, gezellig ingericht huis met meerdere kamers voor doortrekkenden. Momenteel ben ik de enige gast. Meteen krijg ik het gastenboek toegeschoven. Wat leuk! Ieder die kwam of ging, heeft er wat ingekrabbeld, de jaren door; dikwijls voorzien van zijn foto of van kleurige tekeningen. Al bladerend zie ik menige bekende naam van iemand die ik op Java heb ontmoet; gelegenheid er over te praten.

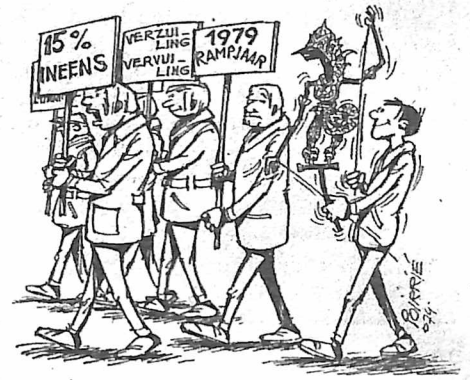
Daar rinkelt de telefoon. Ja, dacht U, dat de Nederlanders op Biak en elders in Irian geen telefooninstallatie hadden aangelegd? Het is wel geen automatische, maar de bediening door telefonisten is efficiënt, zoals blijkt. Dit telefoontje is een "Intel" bericht uit Nabire, aan de overkant van de Geelvinkbaai, op het "vasteland" van Irian. "Intel" is de term voor de radio-telefonische verbinding op Irian. Nabire, in dit geval de missiepost, meldt, dat eerstdaags een boot naar Biak vertrekt, met enkele missiegoeroes aan boord, die door zullen gaan naar Jakarta, verzoeke hen zo nodig te helpen.

Ook nog enkele bestellingen. De pastoor legt het mij uit.

In Nabire is een depot van de Missie voor fouragering van alle posten in het bergland; hij is inkoopagent bij de "importeurs" in Biak, die hun barang uit Makassar laten komen. Dan moet hij de goederen per bootje of prauw naar Nabire laten vervoeren. Wat de goeroes (missiepersoneel) betreft, die komen of gaan via Biak-Nabire naar het bergland. Die nu verwacht worden, gaan met verlof naar Java, en nu moet hij, weer als "agent" van het schoolbestuur hun papieren in orde maken bij de instanties in Biak, voordat zij naar Jakarta kunnen vertrekken. Het wordt mij duidelijk, dat de Pastoor een soort duizendpoot is, die voor allerlei akkefietjes klaar moet staan, hij wordt geen ogenblik met rust gelaten; gelukkig heeft hij een bekwame rechterhand in een Chinese jongeman, die kennis met mij komt maken, en wat vertelt over het werk in Biak.

De Missie heeft een L.S. (voortzetting van de vroegere E.L.S.) en een S.G.B. (lagere opleidingsschool voor onderwijzers) met internaat. De Zusters hebben een huishoudcursus voor meisjes. Uiteraard heeft de Pastoor de gewone zielzorg op het eiland met de kerkdiensten, maar daarnaast nog de veelomvattende besognes van inkoop en vervoer van vivres, en de paperasserij voor de inkomende en uitgaande goeroes.

Ik vraag, hoe je nu van Biak verder kunt gaan naar het "vasteland" van Irian. Hij lacht. Dat zult U wel zien; maar wees er op voorbereid, dat het wel dagen of weken kan duren voordat U gelegenheid krijgt. Ik kijk erg zuinig. En die boot van Jakarta met mijn goeroes? Tja, daar is geen peil op te trekken. Het is geen reis recht toe recht aan; alles hangt van de lading af, die gaat voor bij de passagiers. Naarge-

lang het aanbod, vaart het schip van de ene naar de andere haven; tenslotte komt het wel in Biak aan, maar je kunt niet anders dan afwachten! Daar zit ik nu. Ik heb het gevoel in een fuik terecht gekomen te zijn, en voorziet, dat mijn reisplan danig in de war zal raken. "Selamat sore": een dienstmeisje komt binnen (in de na-oorlogse verhoudingen komt het woord "baboe" mij niet meer over de tong). Zij draagt een dienblad met veelbelovende terrines en schalen, ons avondmaal. Het is Rosa, hulp bij de Zusters, kleine dikkerd, geen beauty, maar zeer goedlachs. Hier zie ik voor het eerst een "asli" Irian-meisje, zeer donker van huid, kroezig haar, komt van het laagland aan de overkant, niet van Biak zelf, maar ze is ook geen "berg-Papoea". Ze is niets verlegen, kan haar woordje doen in duidelijk verstaanbaar Maleis, doet niet onder voor de Javaanse meisjes: een tastbaar resultaat van geregeld onderwijs onder het Nederlands Bestuur.

De Pastoor nodigt mij aan tafel. Niet "Indisch" eten, maar ook geen Hollandse avondboterham, zo iets er tussen in, maar het smaakt goed. De Pastoor raadt mijn gedachten en vertelt, hoe moeilijk het is in Biak aan vers vlees, verse groenten, of wat maar vers ook te komen; we moeten het grotendeels met blikjes doen. De Zusters doen hun best er wat van te maken.

Na tafel presenteert de Pastoor een biertje. Hé, wat is dat? Nog nooit gezien: Oranjeboom in zulke leuke flesjes. Ja, dit is geen import uit Java, maar komt langs de andere kant binnen. De Pastoor zet een bandrecorder aan..... en daar hoor ik waarempel draaiorgelmuziek met Hollandse wijsjes na zoveel jaren hier in Irian! Er komt bezoek, enkele zaken moeten worden besproken; de Pastoor laat mij alleen bij de recorder en de grammofoon. Zo eindigt de eerste dag van wat ik als "dienstreis" ben begonnen, maar zal uitlopen op een gedwongen vakantie!

Woningen van de Papuabevolking op het eiland Biak.

Het geheim van "Marodjita", de hoornblazer en jager

Nieuw-Guinea, Hollandia, Kota-Baroe, Base G, Politie-Detachment, 1946/1948. Voor velen uit deze periode zijn deze namen nimmer uit hun geheugen weg te cijferen. Zo ook de naam Marodjita. Marodjita was politieagent, geboren in een klein dorpje nabij Timor-Koepang, lange kerel met een enorme borstkas. Had slechts enkele klassen van de dorpsschool doorlopen, dus lezen en schrijven was voor hem een kwelling. Ondanks deze handicap was hij een goede hoornblazer, misschien wel de beste uit die tijd. Doch op de schietbaan was hij slecht, wat niet rijmde met zijn jachtsuccessen.

Marodjita had de functie van hoornblazer en werd later belast met de gaarkeuken voor de manschappen. Wij, ongehuwde Hoofdagenten, kregen onze rations in natura en konden bij een of andere familie in de kost. Zo kwamen wij - een collega en ik - bij de echtgenote van Marodjita in de kost, die tegenover de gaarkeuken een kleine warong had. Het eten dat zij bereidde was voortreffelijk ondanks dat in die tijd bijna niets te krijgen was en men min of meer op de rations (door de Amerikanen achtergelaten) was aangewezen. Zodoende kwam ik veel met Marodjita in contact. Hij was de Jager van het Detachment en ik een verwoede jager.

Marodjita was in het bezit van een oude Cavalerie hoorn, geërfd van zijn vader. Deze hoorn mocht in geen geval gepoetst maar slechts met een doek schoongemaakt worden, vandaar die donkerbruine koperen kleur. Dit was later - toen alles weer de geregelde normen aannam, want kort na de oorlog mocht en kon alles - voor enkele superieuren een doorn in het oog. Het Detachment kreeg toen drie nieuwe hoorns. Marodjita kreeg de opdracht een nieuwe hoorn te gebruiken en zijn oude bruine hoorn op te bergen. Hij attendeerde zijn superieur er op dat deze nieuwe hoorns zwak en niet van dezelfde kwaliteit waren als de zijne en hij ze misschien stuk zou blazen. Hij moest ze toch gebruiken. De klanken waren niet zo helder en mooi als die uit zijn oude hoorn.

Na een week of wat blies hij een hoorn kapot, die scheurde bij de tweede bocht. Ik werd kort daarop overgeplaatst naar het Detachment te Kota-Baroe en heb niet meer vernomen of Marodjita zijn oude hoorn weer gebruiken mocht.

Wanneer op het detachement een feestje gegeven zou worden, moest Marodjita een dag tevoren erop uit om één of twee wilde varkens te schieten. In het begin wilde hij niet hebben dat iemand met hem meeding. Hij moest alleen gedropt en de volgende ochtend weer opgehaald worden, bij een van de volgende plaatsen:

Kilometerpaal 4, Kota Radja, Kota Baroe-pantai of Camp Walker.

Voor menig jager klinken deze namen zoet in de oren. Nimmer kwam hij met lege handen thuis en dit verbaasde mij heel erg, het leek net of hij ze uit een

kraal haalde. Voor ons was het niet altijd prijs bij elke jacht, dit zal iedere jager moeten beamen.

Op een goede dag in oktober 1947, vernam hij dat ik naar Kota Baroe zou gaan en vroeg mij een lift tot Kota Radja. Die middag vertrokken wij, ik in mijn nette pak en mijn onafscheidelijke Springfield 03 caliber 30.06 en hij in zijn jachtkleren en met een M1 30 Jungle karabijn. Ter hoogte van kilometerpaal 4 zagen we een groot varken over een verlaten oude Amerikaanse weg naar boven lopen.

Ik stopte en Marodjita er op af. Ik hoorde twee schoten vallen (hij schoot altijd doublet) maar zag dat zwartrok daarna door het jonge bos rende en op circa vijftig meter verder bleef staan. Ik vergat geheel dat ik netjes gekleed was, greep mijn Springfield, sprong over de sloot en rende op het beest af. Onderweg verloor ik mijn pet in de Mimosa.

Ik wilde zwartrok de pas afsnijden, niet wetende dat hij ook enkele meters voorwaarts was gegaan. Ik kwam toen,

poirrié

De aanblik van dit geteisterde lichaam doet mij vermoeden, dat Ued. tenminste 40 driedubbel tellende tropenjaren achter de kiezen moet hebben.

op een meter of vijf, tegenover hem te staan, met tussen ons een modderpoel (goepakan), richtte en schoot. Vermoedelijk doordat hij op de helling stond en door de laatste stuiptrekkingen, spurtte zwartrok op mij af, plonsde in de modderpoel en zakte voor mijn voeten neer. Al met al zag ik er gelijk uit als een orang tani, zwaar bemodderd en mocht de rest van de middag/avond in mijn "gecamoufleerde" pak rondlopen. Als jager controleerde ik direkt de trefpunten. Twee kogelgaten op nog geen vijf centimeter van elkaar in de flank (in jagerstermen bladschot) en één in de kop boven het rechteroog. Toen zag ik Marodjita iets verrichten wat ik nog nooit had meegemaakt. Hij nam zijn mes, sneed een stukje neus en oor af, maakte met zijn mes een gat in de grond en begroef de stukjes oor en neus. Dit moest namelijk gedaan worden op de plaats waar het beest was neergevallen. Hij raadde mij aan het voortaan ook te doen. Na mijn pet teruggevonden te hebben sleepten wij het zware beest naar de jeep, laadden het in en vervolgden onze reis. Onderweg kwam een gedeelte van zijn geheim los. "Ik ben van huis vertrokken om één beest te schieten, denk niet dat ik vanavond nog ééntje zal neerschieten." Verder zei hij niets meer. Ik had hem toen op de gevraagde plaats afgezet en afgesproken hem om 12.00 uur weer op te halen. Toen ik hem op de afgesproken plaats afhaalde, had hij inderdaad niets geschoten.

Op weg naar huis vertelde hij mij het volgende: "Ja toean, ik had wel enkele varkens gehoord doch niet onder schot kunnen krijgen. Thuis had ik mijn berekening gedaan voor één varken en niet voor twee of meer. Als opgeschoten jongen kreeg ik deze steen van mijn grootvader." Hij liet mij - in het donker - een klein rond steentje zien. Ik begreep er totaal niets van, hij legde ook niets uit. Wel had hij het over dat stukje oor en neus. Hij drukte mij op het hart dat ik dat in het vervolg ook moest doen. De Geest van het varken of hert zou dan voort blijven leven. Hiermee zou de wildstand niet achteruit gaan. Ik heb zijn raad daarna altijd opgevolgd. Waarschijnlijk had ik toen zijn vertrouwen gewonnen, want sindsdien gingen wij geregeld samen op jacht.

Op een prachtige ochtend in november 1947 boven op de heuvels van Camp Walker (later Renauen genoemd), nadat wij een acht-ender hadden geschoten en niet te vergeten stukjes oor en neus hadden begraven en wij op een grote steen zaten te genieten van de zonsopgang, kwam de rest van Marodjita's geheim los.

"Zoals ik U reeds vertelde kreeg ik van mijn Grootvader een steen die mij geluk moest brengen, in het bijzonder bij de jacht en het hoornblazen, mits ik mij aan de regels zou houden. In die tijd leerde ik nog hoornblazen van mijn vader (vader zat in militaire dienst op

Timor). Thuis heb ik een tabel waar ik mijn berekening van af kan leiden, hoeveel wild ik zal schieten. Voordat ik er op uitga, bereken ik dan eerst in welke richting ik moet zoeken en uit welke hoek ik het wild moet benaderen. Met de zon achter, links, rechts of vóór mij. In de avond of nacht wordt de Bintang Waloeke (Orion) als richtpunt genomen. Deze steen moet ik altijd onder mijn tong leggen wanneer ik het jachtterrein betreed, zo ook bij het hoornblazen moet de steen onder mijn tong. U bent de enige aan wie ik mijn geheim prijs geef."

Hij liet mij toen de steen zien, het was een glanzende donkergroene steen ter grootte van een erwte. Hij verzocht mij het geheim nimmer aan een ander persoon in het detachement te vertellen. Hier heb ik mij steeds aan gehouden. Eind januari 1950 arriveerde Marodjita met echtgenote, als geëvacueerden uit Hollandia, te Makassar. Met mijn voorpraak werd hij toen geplaatst bij de Mobiele Brigade te Tello, iets buiten Makassar, eveneens als hoornblazer.

De Commandant van de Mobiele Brigade was toen de Inspecteur van Politie J. G. Laibahas. Daar hadden wij het toen nog menigmaal over onze jachtervaringen. Na mijn vertrek uit Makassar, natuurlijk Hollandia-waarts, was het contact verbroken. Hopelijk straks in de Eeuwige Jachtvelden zullen wij elkaar weer tegenkomen.

H. R. STEENHUIZEN

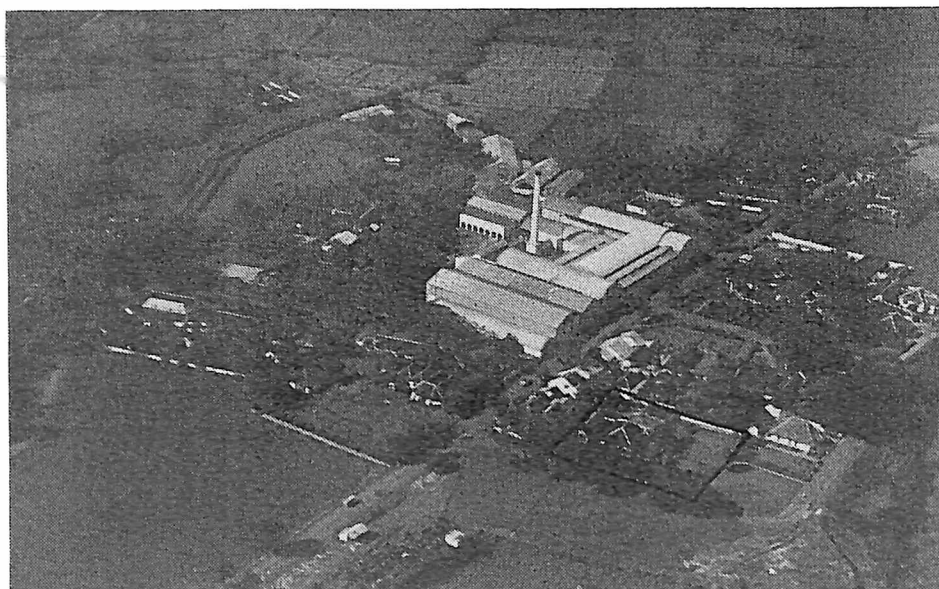
voor uw parties en reünies
Allround - Uitgebreid dans repertoire

Swing Session

DANSCOMBO

J. A. (Fons) Phefferkorn
Barnsteenhorst 51
2592 EB Den Haag
Telefoon 070-473935 of 070-548079

poirrié

S.S. Prajekan september 1939.

Overpeinzingen bij een oude foto

Wie onder ons, die op een suikeronderneming zijn geboren en/of opgegroeid, zou zich de ligging der diverse gebouwen niet meer voor de geest kunnen halen? Zelf kan ik me iedere vierkante meter van de suikeronderneming Prajekan, waar ik opgroeide, haarscherp herinneren. Althans, dit geldt voor het Prajekan van 42 jaar geleden, want ook hier heeft de tijd, met alle veranderingen van dien, ten goede en ten kwade, niet nagelaten zijn invloed te doen gelden. De riant besaran bijvoorbeeld, werd al spoedig na de tweede wereldoorlog gesloopt, om plaats te maken voor een modern ondernemingskantoor. Ach ja, die besaran, met zijn grote hal, ruime kamers en bijgebouwen, de grote tuin met de lotusvijver, het gastenpaviljoen met de daarachter gelegen miniatuur-hertenkamp. De woning van de 1ste geëmployeerde, welke mij als ouderlijk huis diende, werd na de oorlog tamelijk ingrijpend verbouwd en van alle gemakken voorzien, waarna het op zijn beurt de functie van besaran toebedeeld kreeg. Ook in de tuin veranderde er veel. De jambu ayer-boom, waarvan de rijke oogst ware smulpertijen mogelijk maakte, werd geveld, evenals de Bougainville met zijn lila-bloesems.

Ook het huis van de eerste machinist aan de kali Sampean ontkwam niet aan veranderingen. In 1935 heb ik dat huis nog gebouwd zien worden. Het viel me toen op, het was nauwelijks voltooid, dat er zich al een hele tijtjak-familie in genesteld had. Deze woning is nu een guest-house, zoals dat tegenwoordig pleegt te heten. Even buiten Prajekan, richting Bondowoso, zijn enkele sawah-percelen aan weerszijden van de grote weg volgebouwd met dienstwoningen t.b.v. het Prajekanse personeel.

Doch het allerlaatste wat ik hoorde van een Indonesische vriend, die daar-

ginds staf-employé is, is dat kortelings ook de computer zijn intrede te Prajekan heeft gedaan. Hij moest daarvoor zelfs te Jatiroto een aparte cursus volgen. Dit zal wel ten nauwste samenhangen met het economische belang van Prajekan en het zal daarom ook wel in orde zijn, omdat men immers niet kan achterblijven!

Wat ook tot de veranderingen van deze tijd behoort, zijn de torenflats, die zo hier en daar in Indonesië ook al beginnen te verrijzen. Ik heb in Nederland streken gekend met een uitgesproken pastoraal karakter, zoals het Gooi, de Veluwe, de Betuwe, de Achterhoek, de Salland, Twente enz., waar steeds meer van die monstrositeiten zijn en worden gebouwd, met de onvermijdelijke daarop volgende betonlinten oftewel verkeerswegen. In het Surabaya-nummer van enkele jaren geleden zag ik een foto van het centrum van deze stad. De sky-line wordt er tegenwoordig bepaald door woontorens en kantoorflats. Dan ben ik sterk geneigd me bang af te vragen: Is dat uiteindelijk ook het lot van mijn wondermooie geboortestreek?

A. POUTSMA

Wisma DGI (Guest House Raad van Kerken in Indonesia) Jl. Teuku Umar 17, Jakarta Pusat, tel. 342896. U bevindt zich in het centrum van de stad en in een "family" sfeer.

TANTE NON's

Indische spekkoeken

Franco thuis in speciale verpakking.

Min. 500 gram f 20,—

Min. 750 gram f 25,—

stort op giro 38 92 616

Mevr. F. Y. Robert-Flamand

Mozartlaan 629

5011 SP TILBURG, tel. 013 - 56 08 35